

Els altres i jo

Francesc Miñana i Armadàs

Barcelona: Difusora Europea, 1994

Ramon Coma i Ferrer

L'objectiu de qualsevol persona és «ser feliç». Encara que aquest concepte sigui molt subjectiu, tots necessitem un mínim de felicitat per poder viure d'una manera satisfactòria. I això no sempre és fàcil, sobretot quan es tracta d'algú amb discapacitat. Aprendre a viure amb limitacions implica conèixer també quines són les nostres possibilitats i capacitats com a persones.

Els altres i jo és un cant a l'optimisme i a una manera positiva de viure, i justament el fet que el llibre l'hagi escrit una persona cega pot sobtar a algun lector, ja que tendim a pensar que una persona amb aquesta privació s'ha de sentir frustrada. Tanmateix, la lectura d'aquest llibre està encaminada a desmitificar molts conceptes erronis sobre els cecs i la ceguesa.

En Francesc Miñana ha escrit una obra autobiogràfica amb la qual ens acosta a la transformació — històrica i social — del seu barri de Gràcia a través d'un món de sensacions diferent del que la majoria de lectors està acostumat a percebre. Amb un llenguatge planer i entenedor, en Francesc ens ensenya que tots som limitats.

A partir dels trenta-dos capítols en què s'estructura l'obra, repassa situacions i vivències per les quals tots hem passat al llarg de les nostres vides (els estudis, la família, l'amistat i l'amor...). Hi ha, però, una idea que es repeteix en la història d'en Francesc: la vida contemplada com un espai de temps que cal compartir, i això només és possible des de la comprensió mútua. «En Sebastianet» en serà un exemple, amb ell ens adonem que aquesta comprensió no entén d'edats ni de condicionaments socioculturals. Veurem també com en Francesc és capaç d'ajudar la seva família, malgrat les limitacions que pateix.

L'etapa escolar, amb el batxillerat i la universitat consegüents, posarà a prova — com ho fa amb tots nosaltres, encara que en una escala diferent — la capacitat d'en Francesc per vèncer pors i inseguretats que ja semblaven superades (una constant que es repeteix cíclicament en la vida d'una persona cega). I tot en un marc tan diferent de l'actual, on les condicions laborals i les possibilitats d'aprenentatge dels invidents

han evolucionat d'una manera molt significativa en comparació amb la seva època.

El llibre destaca la impotència d'estar integrat en escoles ordinàries amb companys vidents —l'aprenentatge mutu, un altre cop, evidencia la necessitat de compartir—, i incideix al mateix temps en la importància que té el contacte i la coneixença d'altres invidents per tal de fer créixer la seguretat en un mateix.

El circ, el carrer, la festa major, els veïns, el vigilant (ahora confident i amic nocturn) i el sereno són aquelles petites coses que fan grans i riques les vides d'aquells que les saben aprofitar. Potser aquest és un dels ensenyaments més rellevants del llibre que hauríem de posar en pràctica tots aquells que d'una manera o una altra ens dediquem a l'educació, sobretot si treballem amb persones amb limitacions. «El Doctor Lara», el metge de capçalera, en serà un bon exemple.

El tramvia esdevé l'al·legoria de la monotonia i la quotidianitat dels actes, trets comuns en les persones cegues que els permeten d'estructurar-se la vida d'una manera segura i ordenada.

Quan en Francesc perd la visió, i no podia ser de cap altra manera, se «li fonen els ploms». Crida l'atenció la reacció dels pares i l'angoixa del noi, que està més neguitós pels altres que per si mateix. És curiós veure que en els primers moments de la ceguesa tot-hom segueix passes semblants i passa per sensacions similars: la fe en la ciència, que sempre avança massa lentament; la desesperació, que esdevé aliment pels fetillers de remeis miraculosos; la por a allò desconegut, i l'esperança de la recuperació.

En aquest llibre també hi ha espai per a l'amor i l'amistat, i per a les gelosies filles de la por. Ambdues coses trobaran sengles paradigmes en la Teresina i el seu germà, que és cec com en Francesc. Hom s'adona de la importància de tenir autoestima i seguretat en si mateix per viure amb satisfacció, i a en Francesc li serviran per salvar situacions de rebuig que són inevitables.

A les persones que llegeixin *Els altres i jo* els pot sobtar el fet que la ceguesa també entengui d'estètica:

allò que agrada més i allò que no agrada tant; com mitjantçant la veu una persona pot semblar més o menys interessant. Penseu en els actors de doblatge o en les telefonistes, que són la primera *imatge* d'una empresa quan hi truquem.

Les persones cegues també van al cinema i poden seguir les pel·lícules a través del diàleg, un diàleg que els proporciona el plaer de les emocions contingudes en les veus dels actors. Però de totes aquestes activitats, la música ha estat la més característica d'en Francesc, i en general de les persones cegues, no sols com a font de distracció, plaer i relació, sinó fins i tot en el terreny econòmic en alguns moments, tal com ho explica a «l'orquestra».

El llibre està ple d'homenatges i reconeixements a molts personatges, alguns tan coneguts i famosos com en Tete Montoliu, altres d'igualment importants encara que més anònims, com en Joan. Però són les mares les que han tingut i continuaran tenint un paper protagonista en el desenvolupament dels nois discapacitats.

En l'àmbit laboral, en Francesc fa esment de la importància que les associacions de cecs i per a cecs, com ara el Sindicat de Cecs de Catalunya o l'ONCE, han tingut a l'hora de millorar les condicions de vida dels invidents. La tasca desenvolupada per aquestes institucions es basa en tres eixos: oferir una sortida laboral (la venda del cupó ha estat i continua sent una feina digna), culturitzar totes aquelles persones amb problemes visuals i poder afrontar les despeses que origina la condició de ser cec, que són molt elevades.

La feina d'en Francesc a l'ONCE, que consistia a escoltar els problemes de la gent que hi acudia, el va ajudar a conèixer aquesta gent i a comprendre-la millor.

La política i la religiositat són els dos pilars on es fonamenta la vida, segons l'autor, però jo em quedo amb una reflexió seva: «el món és gran i tothom hi té cabuda», una reflexió molt vàlida en una societat tan diversa com la nostra.

És indubtable la catalanitat d'en Francesc Mañana i de la seva acció. Ell fa un paral·lisme entre la història dels cecs catalans i la història del nostre país.

Aquest llibre no pretén amagar els desavantatges que comporta ser cec. En tenim exemples a balquena, i dins del mateix llibre també, però imposa una reflexió: no es tracta que el cec s'integri a la societat; simplement és que en forma part.

Nosaltres, com a educadors interessats a treballar amb disminuïts, en aquest cas persones cegues, no podem oblidar en cap moment que treballem amb persones, i que aquestes persones, per damunt de tot, desitgen allò que desitja qualsevol ésser humà: la felicitat, la llibertat, la pau, l'amor... i que són limitades no sols per la seva disminució visual sinó també per la condició de ser home o dona. Potser quan intervenim amb discapacitats visuals estem actuant amb un pare de família, un bon escriptor o un estudiant, però el que és segur és que treballem amb una persona.

En Francesc és tot això, però ell és com és i sap que la ceguesa és irreversible des dels vuit anys.